

Rondetafelgesprek digitalisering

Position paper IPO

Op 28 september vindt een rondetafelgesprek plaats over digitalisering. Namens de provincies zal Mirjam Wulfse deelnemen. Zij is gedeputeerde in de provincie Groningen.

Provincies kiezen een opgavegerichte benadering van digitalisering

Digitalisering speelt een grote rol bij maatschappelijke opgaven van provincies. Op vrijwel alle beleidsterreinen neemt het belang van data-gedreven beleidsontwikkeling en -monitoring snel toe. Dit geldt in het bijzonder bij de brandende maatschappelijke opgaven die zijn verwoord in het manifest [Naar een krachtig groen herstel](#): de energietransitie, de woningbouwopgave en de ontwikkeling van regionale economie. Stuk voor stuk complexe vraagstukken die worden gerealiseerd in samenwerking tussen Rijk, medeoverheden, kennisinstituten, maatschappelijke organisaties en marktpartijen.

Provincies benaderen digitaliseringsvraagstukken primair vanuit het perspectief van hun maatschappelijke opgaven met betrekking tot hun rol in de ruimte. Een goed voorbeeld van deze opgavegerichte benadering is het *Living Lab Stikstof*, waarin de twaalf provincies succesvol samenwerken aan stikstofanalyses, als bijdrage aan de oplossing van de stikstofproblematiek in Nederland.

Ook stimuleren provincies het MKB om digitale innovaties te ontwikkelen op het gebied van publieke dienstverlening. Digitalisering is immers essentieel voor de ontwikkeling van regionale economie en het herstel van de economie na de coronacrisis. Om die reden heeft het IPO samen met de VNG het initiatief genomen voor de oprichting van de *Dutch Societal Innovation Hub*: de Nederlandse innovatiehub op het gebied van publieke dienstverlening, die onderdeel uitmaakt van het netwerk van Europese Digitale Innovatiehubs en de toegang van het MKB tot publieke dienstverlening verbetert. Vanuit onze rol als middenbestuur zijn wij ook actief bij de uitrol van nieuwe technologieën in gemeenten die daarvoor niet de benodigde uitvoeringskracht hebben, zoals de uitrol van 5G en glasvezel en de planologische inbedding van datacenters.

Aandacht nodig voor uitvoerbaarheid en stapeling van wetgeving

De laatste jaren zijn veel nieuwe wetten op het gebied van digitalisering voorbereid of van kracht geworden. Provincies verwelkomen dit en werken actief aan de implementatie. Wel is aandacht nodig voor de uitvoerbaarheid van wetgeving. Zo is de invoering van de *Omgevingswet*, die voorziet in duidelijke en eenvoudige regels en wetten op het gebied van ruimtelijke ordening, meerdere keren uitgesteld vanwege de complexiteit en onverwacht hoge kosten van het benodigde *Digitaal Stelsel Omgevingswet*.

Daarnaast is aandacht nodig voor een gefaseerde invoering van wet- en regelgeving, Medio 2022 worden

tegelijkertijd meerdere wetten op het gebied van digitalisering van kracht. Deels overlappen deze wetten elkaar in de uitvoering. Dit is goed te zien bij de digitale communicatie over ruimtelijke plannen. De *Wet elektronische publicaties* voorziet in digitale terinzagelegging van dergelijke plannen, de *Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer* verplicht bestuursorganen om er in digitale vorm over te communiceren en op grond van de *Wet open overheid* moet deze informatie actief openbaar gemaakt worden. Dezelfde informatie moet ook op grond van de *Archiefwet* in digitale vorm volgens een wettelijke bewaartermijn worden gearchiveerd.

Ook de Europese Commissie (EC) heeft een ambitieuze strategie op het gebied van digitalisering: Europese Digital Decade. Het afgelopen jaar werden omvangrijke Europese wetten van kracht, zoals de *Single Digital Gateway* verordening, de *Digital Services Act* en de *Data Act*. Ook is een *Regulatory Framework on Artificial Intelligence* in voorbereiding. Het is van belang dat Nederlandse wet- en regelgeving hier goed op aansluit, zonder kansen uit te sluiten en zonder digitalisering te veel “in beton te gieten”.

Succesvolle invoering van wetgeving vereist dus goede coördinatie en een voorafgaande uitvoeringstoets. Provincies worden graag bij toekomstige uitvoeringstoetsen betrokken. Daarnaast zouden provincies het toejuichen als in het nieuwe kabinet een coördinerend bewindspersoon voor Digitale Zaken komt.

Nieuwe digitale technologie biedt kansen voor provincies

Aandacht voor de risico's en de menselijke maat bij de toepassing nieuwe digitale technologie, zoals AI of algoritmen, is van groot belang. De Tweede Kamer vroeg daar de afgelopen jaren terecht aandacht voor. Het is echter van even groot belang om de kansen van AI voor de maatschappij te benutten. De EC investeert de komende jaren niet voor niets € 1 miljard per jaar in de ontwikkeling van AI in de EU, via het *Horizon Europe Programma* en het *Digital Europe Programma*.

Vanuit de aard van de maatschappelijke opgaven van provincies is toepassing van AI en algoritmen minder risicovol dan bij organisaties die veel (bijzondere) persoonsgegevens verwerken. Sterker nog: vanuit de schaal van de maatschappelijke opgaven biedt AI juist een kans voor provincies en hun inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Als provincies delen wij daarom graag onze ervaringen met kansrijke toepassingen van AI en algoritmen voor maatschappelijke opgaven.

Aansprekende voorbeelden hiervan zijn:

- inzet van drones bij natuurmonitoring en de bestrijding van hennepeteelt in het buitengebied;
- toepassing van “digitale tweelingen” voor bijvoorbeeld de ontwikkeling van infrastructuur en de woningbouwopgave;
- data-analyses in samenwerking met ketenpartners om de impact van ondermijnende criminaliteit op bedrijventerreinen en de samenleving aanzienlijk te verkleinen;
- toepassing van satellietdata voor onder andere vegetatiekartering, stimulering van zon op dak, oplossen van de problematiek van asbestdaken, monitoring van bomenkap en “crowd management” van vaartuigen op het water.

Wettelijke beperkingen staan effectieve samenwerking bij dergelijke digitaliseringsvraagstukken soms nog in de weg. Zo kunnen provincies slechts onder strikte voorwaarden samenwerken met het Centraal Bureau voor Statistiek (CBS). Verruiming van de mogelijkheden om het CBS als *trusted third party* te betrekken bij datavraagstukken zouden provincies verwelkomen, uiteraard met inachtneming van de wettelijke kaders en alleen als sprake is van een gerechtvaardigd belang.

Bij toepassing van nieuwe digitale technologie besteden provincies zorgvuldig aandacht aan ethische afwegingen. Zo ontwikkelden provincies in 2020 de *Gids Ethiek en Digitale Transformatie*: een handzame en praktische gids die helpt bij de beoordeling van ethische aspecten op het gebied van datagedreven werken. Om het vertrouwen in nieuwe technologie te versterken werken provincies daarnaast actief mee aan de vorming van een nationaal algoritmeregister.